

ეკონომიკური თავისუფლება საქართველოში

მარიამ ძეზიშვილი
სტუდენტ-დოქტორანტი

ECONOMIC FREEDOM IN GEORGIA

Mariam Dzebisashvili
PhD student, GTU

ABSTRACT

In Mariam Dzebisashvili's article „Economic Freedom in Georgia“ discusses economic freedom on the example of Georgia. All the setbacks caused by the current political situation in the country, as well as the periods of upheaval associated with the reforms, are described in order to make it easy to imagine what stages Georgia had to go through before taking 12th place in the ranks of economic freedom. The relationship between economic growth and economic freedom is so directly proportional that even a small restriction on freedom has had a major impact on growth rates. In the article we have historically reviewed all the important events that have taken place in the Georgian economy in recent years and for more visibility we have attached the data of the Index of Economic Freedom.

Experts try to show that economic freedom is the most important component of human well-being and the most important condition for the existence of a free civil society. Their idea is that a free economy creates prosperity because it allows each member of society to be more protected and independent. The ideal model of a free market is also evident here. Organizations that are able to act independently without coercion and interference are more likely to identify needs and respond much more quickly to this or that issue. The economists noted that the development of a free global market contributes to international peace, as economic freedom reduces the level of internal state armed conflicts. These studies show that economic interdependence creates conditions for development that are equally valuable to different countries. Hence, countries are no longer involved in the struggle for fear of losing their economic benefits. Thus, the global free market creates another area of interstate competition where conflicts are less acute and do not require the use of military force.

The Index of Economic Freedom really allows the country to focus on its main problems, to be motivated to advance every year, to arouse interest among investors and businessmen. The country is entering the world arena and every year every effort should be made to bring more results to its reforms compared to last year. However, the index does not always reflect the absolute reality, and the fact that Georgia is even ahead of Germany in the world rankings does not mean that

our economy is very successful. The data in the index give investors some idea of the country, although the first perception must be supported by facts. After his arrival in Georgia, if he is convinced of the opposite, the fact that we are in a leading position in the world as a “largely free” country will not change his mind. We have to admit that we really have problems with statistics. There are a number of issues that are recorded incorrectly or in a rather outdated method. Because of this we may feel that unemployment is quite low or that a large part of the population has reduced bank liabilities, but the reality is different and this reality is faced by a businessman attracted by high index. I think it is necessary to pay great attention to the correct reflection of the facts and to have exactly the assessment of what we are actually satisfied with.

The topic is very interesting, so in the article we will try to reflect and convey all the important details in an interesting way.

საკვანძო სიტყვები: ეკონომიკური თავისუფლება, ინდექსი, ეკონომიკური ზრდა, საქართველოს ეკონომიკა, რეფორმები, პოლიტიკური გარემო, საერთაშორისო ხელშეკრულებები

Keywords: Economic Freedom, Index, Economic Growth, Georgian Economy, Reforms, Political Environment, International Agreements.

* * * *

ეკონომიკური თავისუფლება ეფუძნება პირადი საკუთრების კონცეფციას, ამის გამო ადამიანებს აქვთ უფლება თავად გადაწყვიტონ თუ როგორ გამოიყენებენ პირად დროსა და მონაცემებს. მეორეს მხრივ მათ არ აქვთ უფლება მიითვისონ სხვისი ნივთები, პირადი ინტერესების გამო დაზარალონ სხვა ადამიანები და დაარღვიონ მათი თავისუფლება. 1995 წლიდან, Wall Street Journal- ის ექსპერტები და Heritage Foundation- ის კვლევითი ცენტრი ყოველწლიურად აქვეყნებს მონაცემებს მსოფლიოს სხვადასხვა ქვეყანაში ეკონომიკური თავისუფლების შესახებ. ამჟამად, ეკონომიკური თავისუფლების ინდექსი ერთ-ერთი ყველაზე პოპულარული ინტერმენტი სახელმწიფოს ეკონომიკური პოლიტიკის განსაზღვრად.

✓ სასამართლო (საკუთრების უფლებები, სასამართლოს ეფექტურობა);

✓ მთავრობის ზომა (საგადასახადო ტვირთი, სამთავრობო ხარჯები);

✓ ბიზნესის რეგულირების ეფექტურობა (ბიზნესის თავისუფლება, სამუშაო ძალის თავისუფლება, მონეტარული თავისუფლება);

✓ ბაზრის გახსნილობა (ვაჭრობის და საინვესტიციო თავისუფლება).

საქართველოში ეკონომიკური თავისუფლების დიდი რღვევა გვექონდა დამოუკიდებლობის მოპოვების პირველ წლებში. რაც გამოიწვია სამოქალაქო დაპირისპირებამ, საომარმა მოქმედებებმა აფხაზეთსა და ქვემო ქართლში, ტერიტორიების დაკარგვამ, სატრანსპორტო და ენერგო ბლოკადამ, კრიმინალურმა გარემომ, ძველი მომწოდებლების დაკარგვამ ახლის ჩანაცვლების გარეშე. ამ ფონზე სამუშაო ძალის მიგრაციამ ინფლაცია და უმუშევრობის დონის კატასტროფული ზრდა გამოიწვია. სწორედ ამ პერიოდში ეკონომიკური თავისუფლება, მისი თითქმის ყველა პუნქტით, აღარ გაგვაჩნდა. ეკონომიკური თავისუფლების ასეთმა მდგომარეობამ პირდაპირი გავლენა იქონია ეკონომიკის მდგრად განვითარებაზე.

ომმა და სამუშაო ძალის დაკარგვამ ქვეყანაში თავისუფალი ეკონომიკისა და მდგრადი განვითარების ტემპი შეამცირა. მიღებული ზარალი იმდენად დიდი იყო, რომ იმ პერიოდში წარმოქმნილი პრობლემები ქვეყანამ ბოლომდე დღემდე ვერ გადაჭრა.

სასწრაფოდ იყო რეფორმები ჩასატარებელი, რომელთა ეტაპობრივმა განხორციელებამ ვითარება საგრძნობლად გააუმჯობესა. 2004-2007 წლებში საქართველოს სულ მცირე 70 რეფორმა გაატარა.

2006-2007 წლებში განხორციელდა შემდეგი სამინისტროების რეორგანიზაცია:

✓ ეკონომიკური განვითარების;

✓ შრომის, ჯანმრთელობისა და სოციალური დაცვის;

✓ სოფლის მეურნეობის.

მიუხედავად ბევრი ხარვეზისა სიტუაცია საგრძნობლად გაუმჯობესდა ქვეყანაში, რაზეც ეკონომიკური თავისუფლების ინდექსი ნათლად მეტყველებდა, თუმცა 2008 წელს საომარმა მოქმედებებმა კვლავ უკან დაგვხია. ინვესტირებმა ქვეყანა დატოვეს, რამაც საქართველოს ეკონომიკას ყველაზე დიდი დარტყმა მიაყენა.

პრობლემები შეექმნა საბანკო სექტორსაც. მეანაბრების დიდმა ნაწილმა ანაბრები გამოითხოვეს, ხოლო იურიდიულმა პირებმა კაპიტალი საზღვარგარეთ არსებულ ბანკებში განათავსეს. ამას დაერთო ის ფაქტიც, რომ ბანკებმა შეამცირეს სესხების გაცემა, შესაბამისად როგორც სხვა დანარჩენი სექტორი საბანკო სისტემაც კრიზისის წინაშე აღმოჩნდა.

ეკონომიკის კვლავ აღდგენა მხოლოდ 2010-2012 წლებში გახდა შესაძლებელი, როდესაც ქვეყანა 4%-იანი ზრდიდან 6%-მდე ავიდა, მაგრამ პირდაპირი ინვესტიციები, რომლებიც საქართველოს ეკონომიკის მამოძრავებელი ძალაა ომამდე დაფიქსირებულ რაოდენობას აღარ დაბრუნებია.

ყველა ზემოთ ჩამოთვლილმა საკითხმა ეკონომიკური თავისუფლებისა და ეკონომიკური ზრდის

დონე საკმაოდ შეამცირა. ისეთ ქვეყნებში სადაც მეტია ეკონომიკური თავისუფლება, მშპ ერთი სულ მოსახლეზე გაცილებით მაღალია, არსებობს დასაქმების მეტი შანსი, ნაკლებია კრიმინალი და მმართველობა არის მხოლოდ დემოკრატიული. 2008 წლის აგვისტოს ომმა კი საქართველოს ყველა დანარჩენ პოზიციასთან ერთად 26 000-მდე დევნილი შემატა. დღეს საქართველოში უკვე 263 598 ადამიანი ფიქსირდება დევნილად.

ეკონომიკური თავისუფლების ინდექსის გაუმჯობესება მომდევნო წლებში მაინც გახდა შესაძლებელი, მით უმეტეს მას შემდეგ რაც 2014 წლის 1 სექტემბრიდან ევროკავშირთან გაფორმებული ღრმა და ყოვლისმომცველი სავაჭრო სივრცის (DCFTA) ხელშეკრულება ამოქმედდა. ხელშეკრულების საფუძველზე სატარიფო, არასატარიფო და მარეგულირებელი ბარიერების თანდათანობით მოხსნის გზით შეიქმნა ეკონომიკური თანამშრომლობისა და ვაჭრობის ახალი შესაძლებლობები, განსაკუთრებით მცირე და საშუალო საწარმოებისთვის. სწორედ DCFTA-ს წყალობით, საქართველოს ეძლევა შესაძლებლობა ქონდეს წვდომა მსოფლიოს უმსხვილეს ბაზარზე 500 მილიონი მომხმარებლით და 14 ტრილიონი ევროს მშპ-თი.

მიუხედავად ამხელა შესაძლებლობებისა, ეკონომიკური ზრდა მაშინვე არ გამხდარა თვალსაჩინო, ვინაიდან მიუხედავად გახსნილი ბაზრებისა ევროკავშირის იმპორტირებულ პროდუქციაზე მაღალი სტანდარტები აქვს დანესებული. სამწუხაროდ საქართველოში არ მოიპოვება იმხელა რესურსი, რომ ადგილობრივი წარმოება სრულად დავეუქვმებოთ მათ სტანდარტებს, შესაბამისად საქართველოდან ექსპორტირებული საქონლის მოცულობა ევროკავშირის ქვეყნებში ყოველწლიურად ძალიან მცირე მნიშვნელობით მატულობს.

2018 წლის 1 იანვარს ძალაში შევიდა საქართველოსა და ჩინეთს შორის დადებული ხელშეკრულება, რომლის თანახმადაც საქართველოს კიდევ ერთი უმსხვილესი ბაზარი გაეხსნა წარმოებული საქონლის რეალიზაციისათვის. საბაჟო გადასახადების გარეშე უკვე შესაძლებელია ადგილობრივი წარმოების 94%-ის 1,4 მილიარდ მომხმარებელზე რეალიზება. ამ შეთანხმების შემდეგ საქართველო გახლავთ რეგიონში ერთადერთი ქვეყანა, რომელსაც აქვს გაფორმებული ხელშეკრულება თავისუფალი ვაჭრობის შესახებ ევროკავშირსა და ჩინეთთან ერთდროულად.

ევროკავშირისაგან განსხვავებით ჩინეთის სტანდარტები შედარებით დაბალია, რაც იმის შესაძლებლობას იძლევა, რომ ექსპორტის მოცულობა მომავალში გაცილებით მეტი სისწრაფით გაიზარდოს.

საქართველო 2021 წელს მე-12 პოზიციაზეა 184 ქვეყანას შორის 77.2 ქულით გასულ წელთან შედარებით გაუმჯობესდა 0.1 პუნქტით რაც კრიზისული პერიოდების ფონზე საკმაოდ კარგი შედეგია.

ზემოთ აღნიშნულიდან გამომდინარე შეგვიძლია

დავასკვნათ, რომ ეკონომიკური თავისუფლების ინდექსი ნამდვილად იძლევა იმის საშუალებას, რომ ქვეყანამ გაამახვილოს ყურადღება მის ძირითად პრობლემებზე, გაუჩნდეს მოტივაცია, რომ ყოველწელს დანიანადეს, გამოიწვიოს დაინტერესება ინვესტირებისა და ბიზნესმენების წრეში. ქვეყანა გადის მსოფლიო ასპარეზზე და ყოველწლიურად ყველა ღონე უნდა იხმაროს იმისათვის, რომ მისმა ჩატარებულმა რეფორმებმა მოიტანოს მეტი შედე-

გი გასულ წელთან შედარებით.

თავისუფლება გახლდათ სწორედ ის მთავარი მამოძრავებელი ძალა, რამაც ადამიანი ქვის ხანიდან კაპიტალიზმამდე მიიყვანა. ეკონომისტები მივიდნენ იმ დასკვნამდე, რომ სწორედ ეკონომიკური თავისუფლების დონე განსაზღვრავს ქვეყნის წარმატებას, ხოლო ბაზრების თავისუფლება და გახსნილობა არის უმთავრესი პრინციპი, რომლითაც მთავრობამ უნდა იხელმძღვანელოს.

გამოყენებული ლიტერატურა

1. ბაბუნაშვილი გ., საქართველოს ბუნებრივი რესურსების რაციონალურად გამოყენების პრობლემები; გამომცემლობა "თბილისის უნივერსიტეტი"; თბილისი, 2000;
2. აბესაძე რ., ეკონომიკური განვითარება და ეკონომიკური რეგრესია; გამომცემლობა "თსუ პაატა გუგუშვილის ეკონომიკის ინსტიტუტი"; თბილისი, 2014;
3. საქართველოს გარემოს დაცვის სამინისტრო, საქართველოს ეკონომიკური, სოციალური და ეკოლოგიური სისტემების მონაცვლადობა და ადაპტაცია კლიმატის ცვლილებების მიმართ; <http://www.moe.gov.ge/ka/%E1%83%97%E1%83%94%E1%83%9B%E1%83%94%E1%83%91%E1%83%98/klimatis-cvileba/adaptacia/1970-01-01-adaptacia> გადამოწმებული იქნა: 16.10.2021
4. საქართველოს მთავრობის დადგენილება, საქართველოს სოციალურ-ეკონომიკური განვითარების სტრატეგიის, „საქართველო 2020“ დამტკიცებისა და მასთან დაკავშირებული ღონისძიებების თაობაზე, თბილისი, 2014 http://www.economy.ge/uploads/ecopolitic/2020/saqartvelo_2020.pdf გადამოწმებული იქნა: 16.10.2021
5. Diyar S; Akparova A; Toktabayev A; Tyutunnikova M. (2014). Green Economy - Innovation-Based Development of Kazakhstan. Procedia - Social and Behavioral Sciences, 140, 695-699 <https://doi.org/10.1016/j.sbspro.2014.04.497> გადამოწმებული იქნა: 16.10.2021
6. Jacobs M.. Green Growth: Economic Theory and Political Discourse. Centre for Climate Change Economics and Policy, Working Paper No. 108. Grantham Research Institute (2012);
7. <http://www.lse.ac.uk/GranthamInstitute/wp-content/uploads/2012/10/WP92-green-growth-economic-theory-political-discourse.pdf> Lane R. (2010).
8. The Crisis from the Point of View of Evolutionary Economics. International Journal of Social Economics, 37(6), 466-471; <https://doi.org/10.1108/03068291011042337> გადამოწმებული იქნა: 16.10.2021